

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto liikenne- ja viestintäministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta EU:n datasäädöstä täydentäväksi lainsäädännöksi

Datasäädöksen täydentämistä koskevan esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen keskeisistä ehdotuksista ja asetuksen sisällöstä. Esimerkit havainnollistaisivat laaja-alaista kokonaisuutta. Keskeiset vaikutuslajit on tunnistettu, mutta vaikutuksia yrityksille ja luonnollisille henkilöille tulee tarkentaa hallinnollisten seuraamusmaksujen osalta.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- Seuraamusmaksuja ei ole käsitelty riittävästi. Esityksessä tulee kuvata seuraamusmaksujen vaikutuksia eri kokoisille yrityksille. Lisäksi esityksessä olisi hyvä havainnollistaa muutaman esimerkin avulla, millaisissa tilanteissa seuraamusmaksuja voisi saada.
- Esityksessä tulee arvioida seuraamusmaksun vaikutuksia luonnollisille henkilöille. Esitysluonnoksessa ei saa käsitystä, millaisissa tilanteissa luonnollinen henkilö voi saada seuraamusmaksun.
- Esitysluonnoksen perusteella jää käsitys, että viranomaisten niukat resurssit aiheuttavat riskin sääntelyn toimeenpanolle. Esityksessä tulee vielä kuvata, kuinka merkittävän riskin viranomaisten resurssit aiheuttavat esimerkiksi mahdollisuudelle edistää datalukutaitoa tai harjoittaa valvontaa.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta sekä muutettaviksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on toimeenpanna joulukuussa 2023 annettu EU:n datasäädös, joka on merkittävä osa Euroopan komission datastrategian toimenpiteitä. Asetuksen toimeenpano edellyttää täydentävien säännösten antamista asetuksen valvonnasta ja seuraamuksista.

Datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta annettavassa laissa nimettäisiin kansallisesti toimivaltaiset viranomaiset. Näitä olisivat Liikenne- ja viestintävirasto, joka pääasiallisesti valvoisi datasäädöksen noudattamista, ja lisäksi kuluttaja-asiamies sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Liikenne- ja viestintävirasto velvoitettaisiin toimimaan myös datakoordinaattorina eli keskitettynä yhteyspisteenä asetuksen soveltamiseen liittyvissä asioissa Suomessa. Ehdotetussa laissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston valvontaan liittyvistä toimivaltuuksista ja oikeudesta määrätä seuraamuksia tiettyjen laissa yksilöityjen asetuksen säännösten rikkomisesta.

Kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muutoksilla säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston asemasta kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyötä koskevan yhteistyöasetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena data-asetuksen valvonnassa ja mahdollistettaisiin seuraamusmaksun määrääminen kuluttaja-asiamiehen valvottavaksi säädettyjen data-asetuksen velvoitteiden rikkomisesta.

Esityksellä olisi vaikutuksia erityisesti toimivaltaisiksi viranomaisiksi nimettäviin viranomaisiin sekä niiden yritysten toimintaympäristöön, jotka asettavat markkinoille tai ottavat käyttöön datasäädöksen sääntelyn piiriin kuuluvia tuotteita ja palveluita.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutoksella kumottaisiin sen sisältämät EU:n datanhallinta-asetusta täydentävät säännökset, jotka ehdotetaan jatkossa sisällytettäväksi datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta annettavaan lakiin.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen, että EU:n datasäätely on uudentyyppistä ja samalla laaja-alaista sisämarkkinanormistoa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on kuvattu hyvin valmistelun taustaa ja nykytilan arviota. Esitysluonnoksen perusteella saa riittävän kuvan EU:n datasäädöksen soveltamisalasta ja keskeisestä sisällöstä. Lisäksi esitysluonnoksessa on kuvattu EU:n datastrategiaan sisältyvää horisontaalia sääntelyä ja viranomaisten toimivaltuuksia ja tehtäviä.

Arviointineuvosto tuo esille, että esitysluonnoksen terminologia on vaikeaselkoista, mikä johtuu paljolti datasäädöksestä itsestään. Esityksessä tulee kuitenkin avata keskeisiä käsitteitä tarkemmin. Lisäksi esimerkit sääntelyn soveltamisesta auttaisivat hahmottamaan laajalaista asiakokonaisuutta.

Esitettävässä kansallisessa laissa nimettäisiin kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ja datakoordinaattori datasäädöksen soveltamista varten sekä säädettäisiin datasäädöksen rikkomisesta tai laiminlyönnistä määrättävistä seuraamuksista. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksesta käy ilmi keskeiset ehdotukset. Esitysluonnoksesta käy ilmi tarve siihen, että uudella lailla tulee säätää datasäädöksen edellyttämistä kansallisista täydentävistä säännöksistä.

Kansallista liikkumavaraa on kuvattu suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys osiossa. Keskeisissä ehdotuksissa todetaan, että ehdotuksessa säädettäisiin data-asetuksen edellyttämällä tavalla toimivaltaisista viranomaisista ja niiden tehtävistä sekä Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltuuksista. Uudella lailla täydennettäisiin ja täsmennettäisiin kansallisesti suoraan sovellettavan data-asetuksen säännöksiä. **Arviointineuvosto katsoo**, että datasäädöksen ja datanhallinta-asetuksen kansallisen liikkumavaran käyttö tulee kuvata selkeästi myös keskeisiä ehdotuksia koskevassa osiossa.¹

Myönteistä on se, että pääasiallisten vaikutusten alussa on lyhyt tiivistelmä ehdotuksen vaikutuksista. **Arviointineuvosto katsoo**, esityksen pääasialliset vaikutukset osiossa tulee olla myös seuraamusmaksuja koskeva tiivistys. Esitysluonnoksessa ei kuvata seuraamusmaksuja koskevan sääntelytavan kokonaisuutta riittävän kootusti. Seuraamusmaksut ovat kuitenkin ehdotuksen keskeistä sisältöä.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on arvioitu muita toteuttamisvaihtoehtoja ja perusteltu valittua ratkaisua. Esimerkiksi tuomioistuinten toimivallan ja muutoksenhakuoikeuden säätämismenettelyt on kuvattu.

Esitysluonnoksen mukaan pääasialliset vaikutukset -jaksossa on kuvattu sekä ehdotettavan kansallisen lain että jo voimaan tulleen EU:n datasäädöksen vaikutuksia siltä osin, kuin ne ovat olennaisia ehdotettavan kansallisen lain kannalta. **Arviointineuvosto pitää** menettelytapaa hyvänä. Hallituksen esityksessä on hyvä kuvata vielä kootusti ne vaikutukset, joita juuri ehdotetuilla lainmuutoksilla arvioidaan olevan.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan data-asetuksen vaatimuksiin sopeutuminen aiheuttaa kustannuksia yrityksille. Kustannukset eivät kuitenkaan aiheudu tässä esityksessä ehdotetuista kansallisista täytäntöönpanotoimista, vaan syntyvät EU-asetuksen velvoitteiden noudattamisesta. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa tuodaan esille datasäädöksestä tulevia kustannuksia yrityksille.

Esitysluonnoksen mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen rikkomiseen sovellettavista tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista. Asetus edellyttää taloudellisista seuraamuksista säätämistä, mutta jättää seuraamukset pääosin muutoin, kuten seuraamusmaksujen suuruuden osalta, jäsenvaltioiden harkintavaltaan. Seuraamusmaksuja on käsitelty lähinnä

¹ Ks. hallituksen esitysten laatimissuhteet: <https://helo.finlex.fi/v-eu-taustainen-hallituksen-esitys/sisallys/#jakso-4-1-keskeiset-ehdotukset>

säännöskohtaisissa perusteluissa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee kuvata myös seuraamusmaksujen vaikutuksia eri kokoisille yrityksille.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä olisi hyvä vielä havainnollistaa muutaman esimerkin avulla, millaisissa tilanteissa seuraamusmaksuja voisi saada. Esimerkkinä voisi käyttää verkkoon liitettyjä tuotteita ja niihin liittyviä palveluita, joita yleisimmin kuluttajat hyödyntävät.

Esitysluonnoksessa todetaan, että data-asetuksen osalta luonnolliset henkilöt tulisi asettaa seuraamusmaksu-uhan alle, mikäli ne laiminlöisivät velvollisuuksiaan erityisesti suhteessa liikesalaisuuksien suojaamiseen tai olla käyttämättä teknisen infrastruktuurin puutteita päästäkseen dataan käsiksi. Ehdotuksen mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä myös luonnolliselle henkilölle, joka ei harjoita elinkeinotoimintaa. Tällöin seuraamusmaksu saa olla enintään kaksi prosenttia hänelle viimeksi toimitetun verotuksen mukaisista veronalaisista tuloistaan, mutta kuitenkin enintään 2000 euroa.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulee arvioida seuraamusmaksun vaikutuksia luonnolliselle henkilölle. Esitysluonnoksessa ei saa käsitystä, millaisissa tilanteissa luonnollinen henkilö voi saada seuraamusmaksun. Asiaa tulee kuvata esimerkein esityksessä.

Esitysluonnoksen perusteella jää käsitys, että viranomaisten niukat resurssit aiheuttavat riskin sääntelyn toimeenpanolle. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee vielä kuvata, kuinka merkittävän riskin viranomaisten resurssit aiheuttavat esimerkiksi mahdollisuudelle edistää datalukutaitoa tai harjoittaa valvontaa.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on arvioitu vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon sekä kansalliseen turvallisuuteen. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esitysluonnoksessa tuodaan esille, onko kansallisella sääntelyllä merkittäviä suoria tai välillisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu hallituksen esitysluonnoksesta EU:n datasäädöstä täydentäväksi lainsäädännöksi (hankenumero: LVM042:00/2023), jonka liikenne- ja viestintäministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 12.6.2025. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 27. kesäkuuta 2025

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Annika Collin

Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.
4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.